

Açık Kaynak Kodlu Öğretim Yönetim Sistemi Üzerinden İnternet Destekli (Harmanlanmış) Öğrenim Deneyimi

Selçuk Karaman, Üstün Özen, Serkan Yıldırım, Abdullatif Kaban

Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Erzurum
skaraman@atauni.edu.tr, serkanyildirim@atauni.edu.tr, abdullatif.kaban@gmail.com

Özet: Öğrenim Yönetim Sistemleri (ÖYS) sunum, tartışma, materyal-ödev paylaşımı ve sınav gibi öğrenme etkinliklerinin internet üzerinden yürütülmesini kolaylaştırmak amacıyla geliştirilmiş yazılımlardır. Genellikle e-öğrenme ortamlarında kullanılan bu sistemler, internetin yüz yüze derslerin giderek vazgeçilmez parçası haline gelmesiyle yaygınlaşan İnternet destekli öğretim uygulamalarında da önemli bir rol üstlenmektedir. Ticari değeri olan bu sistemlerin açık kaynak kodlu alternatifleri de bulunmaktadır.

Bu çalışmada ÖYS üzerinden yürütülen internet destekli öğretim uygulamaları hakkındaki öğrenci görüşleri araştırılmıştır. Bu amaçla 2008 - 2009 öğretim yılı güz döneminde biri lisansüstü olmak üzere toplam dört adet ders Moodle isimli (moodle.atauni.edu.tr) ÖYS sistemi üzerinden yürütülmüştür. Uygulamada yüz yüze derslerin yanı sıra materyal paylaşımı, forum tartışmaları, viki uygulamaları, kısa sınavlar, metin, resim, ses ve video destekli ders özetleri yardımıyla öğrencilere sınıf dışı destekler verilmiş ve etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Anket yardımıyla toplanan öğrenci görüşleri gözlem sonuçları eşliğinde analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Buna göre dersin takibinin kolaylaştığı, öğrencilerin sınıf dışında dersle daha çok ilgilendikleri ve öğretmenin katıldığı tartışmaların materyaller kadar beğenildiği söylenebilir.

Giriş

Yaşamın her alanında etkisini gösteren internet, eğitim öğretim uygulamalarında da önemli bir yere sahiptir. Eğitim ortamlarındaki bilginin inşası, paylaşımı ve yenilenmesi gibi durumlarda internet rehber konumuna gelmiştir. Ayrıca internet, eğitim ortamları için gerekli olan bilgi, platform, yazılım ve materyal gibi birçok bileşene ev sahipliği yapmaktadır. Buna benzer birçok özelliği ile internet eğitim ortamlarının vazgeçilmez bir bileşeni haline gelmiştir.

İnternet Destekli Öğretim (İDÖ), uzaktan eğitimin bir çeşidi olup, ders materyalinin öğrenciye aktarılmasında internet teknolojilerinin kullanıldığı bir öğretim sistemidir [1]. İDÖ eğitimin tamamen internet üzerinden yürütülmesinden ziyade internet vasıtasıyla eğitime destek olacak uygulamaların yapılması anlamına gelmektedir. İDÖ sayesinde öğretmenler, ders

için gerekli olan çalışmaları sınıf dışına taşımış olmakta ve bu sayede öğrenmenin pekişmesi için gerekli olan ders dışı uygulamalara öğrencileri daha rahat yönlendirebilmektedir.

Ders web sayfaları internet destekli eğitim için kullanılan en önemli platform olarak ifade edilebilir. Diğer bir ifadeyle ders sayfaları, dersleri tanıtan broşürler gibi düşünülebilir [2]. Ders web sayfaları sayesinde öğretmenler, öğrencileri internet üzerinden eğitim ortamına dahil edebilmekte ve eğitim için gerekli çalışmaların internet üzerinden yapılmasını isteyebilmektedir. Ders web sayfaları ders için gerekli olan konu anlatımlarını, duyuruları ve değerlendirme çalışmaları gibi bileşenleri üzerlerinde barındırabilirler. Bu özellikleri ile eğitime önemli bir katkı sağlamaktadırlar.

Ders web sayfalarının bir adım ötesinde ise bilgi ve materyal sunumunun yanı sıra yüz yüze

eğitimi ve eşzamanlı internet tabanlı öğrenmeyi içeren çeşitli öğrenme aktivitelerinin karışımı olarak tanımlanan harmanlanmış öğrenme vardır [3]. Bir başka deyişle harmanlanmış öğrenme, bireysel-örgütsel hedeflere varmak için okul içi ve okul dışı, yüz yüze etkileşim, çevrim içi deneyimler, bireyin kendini yönlendirmesi veya bir rehber tarafından yönlendirilmesi, dijital referanslar ve grup bağlantıları gibi yaklaşımları bütünleştirir [4].

E-öğrenme ortamının ve geleneksel öğrenme ortamının bütünleşmesi her iki metodun yararlı yönlerini mükemmel bir şekilde birleştirebilir. E-öğrenme ortamları sınıf ortamında bulunmayan kolaylık ve yarar sağlamasına rağmen yüz yüze öğrenme ortamı ise öğrenme için gerekli olan sosyal etkileşimi sağlar [5].

Harmanlanmış öğrenme uygulamalarına katılan öğrencilerin geleneksel öğretime kıyasla derse ve internet destekli öğrenmeye karşı olumlu tutum içinde oldukları [6], sınav başarılarının yüksek olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca çevrim içi iletişimin bireysel dönüt verme ve rehberliğe yardımcı olduğu da belirtilmektedir [7]. Öte yandan tutum ve başarı açısından geleneksel öğrenmeye kıyasla harmanlanmış öğrenmenin farklı olmadığını ortaya koyan çalışmalar mevcuttur [8], [9].

Öğretim Yönetim Sistemi (ÖYS) eğitim için gerekli olan tüm uygulamaları web üzerinden yapabilmek için hazırlanmış web tabanlı ortamlardır. Ayrıca ÖYS, öğrenim sürecini planlamayı, değerlendirmeyi, uygulamayı sağlayan bir yazılım ya da web tabanlı bir teknoloji olarak da tanımlanabilir [10]. Uzaktan eğitim çalışmalarının vazgeçilmez bileşenleri olan ÖYS yazılımları ticari bir değere sahiptir ve eğitim ortamlarında yaygın olarak kullanılmaktadır. Moodle, Atutor, OLAT gibi açık sistemler mevcuttur.

Moodle açık kaynak kodlu, ücretsiz bir e-öğrenme platformudur. E-öğrenme platform-

ları ders materyallerini paylaşmaya ve öğrenciler için etkili bir iletişim ortamı organize etmeye imkân verir [11].

Açık kaynak kodlu yazılımlar kullanıcılara bu yazılımları kullanmaya, değiştirmeye, geliştirmeye, kopyalamaya ve dağıtmaya izin veren sistemler olarak ifade edilmektedir [12]. Kaynaklarına erişilmesine ve değiştirilmesine izin veren özellikleri sayesinde açık kaynak kodlu yazılımların hem kullanıcıları hem de üreticileri veya düzenleyicileri oldukça fazladır.

Materyal Yöntem

Bu çalışmada İDÖ uygulamalarının öğrenci görüşleri açısından araştırılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmaya aşağıdaki araştırma problemleri rehberlik etmiştir.

- Öğrencilerin İDÖ uygulamalarını hakkında görüşleri nelerdir? (Kolaylık, iş yükü, fayda vs.)
- Öğrenciler hangi tür etkinlikleri daha etkili görmüşlerdir?

Çalışmaya Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğrencileri katılmıştır. Örneklem belirlenirken amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Çalışma yaklaşık olarak 100 öğrenci ile gerçekleştirilmiş ve 2008-2009 eğitim öğretim yılı güz döneminde 10 hafta devam etmiştir. Bir durum çalışması olan bu araştırmada 3 lisans, 1 yüksek lisans olmak üzere toplam 4 derste İDÖ uygulaması yapılmıştır.

Çalışma, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde okutulan dört ders (Eğitimde Materyal Tasarımı ve Kullanımı, İnternet Tabanlı Programlama, Eğitimde İnternet Uygulamaları) ve bir lisansüstü ders (Öğretim Tasarımı ve Uygulamaları) üzerinde yapılmıştır. Çalışma için gerekli olan ÖYS uygulaması için açık kaynak kodlu Moodle yazılımı tercih

edilmiştir. Moodle yazılımı bir sunucu makine üzerinde <http://moodle.atauni.edu.tr> adresinden yayımlanmıştır. Tüm öğrenciler bu adresteki ilgili derse kayıt olarak dönem boyunca uygulamalara katılmışlardır. İnternet destekli eğitimler öğrenci asistanlar¹ yardımıyla yürütülmüştür.

Moodle platformu kullanılarak yürütülen dersler ile ilgili materyal paylaşımı, forum tartışmaları, viki uygulamaları, kısa sınavlar, metin, resim, ses ve video destekli ders özetleri gibi birçok eğitsel uygulama yapılmıştır. Bu çalışmalarını öğrenciye tek yönlü, öğrenciden tek yönlü ve öğrenci-öğretmen- öğrenci etkileşimli olarak 3 grupta incelemek mümkündür. Bunu aynı zamanda a) öğretmen-öğrenci paylaşımları b) öğrenci - öğretmen paylaşımları ve c) tartışmalar şeklinde görmek mümkündür.

Öğretmen - öğrenci paylaşımlarında dersin izlencesi, ders materyalleri, duyurular, ödev - proje açıklamaları, örnekler, alıntılar, bu hafta ne işledik (metin, resim, ses destekli ders özetleri) gibi başlıklara sahip içerikler öğrencilerin erişimine sunulmuştur. Öğrencilere yönelik olarak yapılan tüm bilgilendirme çalışmaları bu kapsamdadır. Diğer uygulamalar ise öğrencilerin çevrimiçi kısa sınavları cevaplandırılması, ödev göndermeleri, grup veya sınıf vikilerinin oluşturulmasıdır. Bu çalışmalarda öğrencinin derse tek yönlü katılımı söz konusudur. Öğrencinin öğretmenle ya da öğretmenin öğrencilerle materyal paylaşmasından farklı olarak öğrenci ve öğretmenin sınıf içi tartışmalar gibi iletişime dayalı etkinlikler de yapılmıştır. Forum veya sohbet odası üzerinden yapılan ders konusu, ödev, örnek olaylar, gelecek tahmini gibi konular hakkındaki tartışmalarla öğrenenlerin etkili bir iletişim ortamında fikirlerini sınıf arkadaşları ve öğretim üyesi ile paylaşmalarına imkân verilmiştir.

Öğrencilerin ders içi ve ÖYS üzerinden yaptıkları yorumlar ve öğretim elemanının gözlemleri göz önünde bulundurularak 15 adet beşli likert madde içeren veri toplama aracı oluşturulmuştur. Ayrıca 3 açık uçlu soruya yer verilmiştir. Derslerin bitiminde uygulanan ankete verilen yanıtlara göre öğrencilerin fikirlere katılma oranları betimsel olarak analiz edilmiştir.

Bulgular

Bulgular anket maddeleri ve açık uçlu sorulara verilen yanıtlara göre betimsel analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Sınıf içi gözlemler ve öğrenci yorumları göz önüne alındığında katılımcıların internet destekli uygulamalara yönelik olumlu görüşlere sahip oldukları ve internet destekli eğitimi faydalı buldukları söylenebilir. Ayrıca anket sonuçları da öğrencilerin %75 oranında internet destekli uygulamalardan memnun olduklarını göstermektedir. İnternet destekli öğretimin faydalarına ilişkin anket yanıtları Tablo 1'de gösterilmektedir.

Anket İfadesi	Ort (1-5)
İnternet destekli öğretim deneyiminin öğretmenlik mesleği için yararlı olacağını düşünüyorum.	4,12
Bu site dersi ve ödevleri takip etmemi kolaylaştırdı.	4,09
Bu uygulama, interneti eğitimde kullanma konusunda farklı bir bakış açısı kazandırdı.	4,03
İnternet'in derslerimde "ödev arama" dışında faydalı olabileceğini gördüm.	3,78
Sınıf dışında dersle ilgilenme süresi arttı.	3,75
Derste işlenen konuyla ilgili etkinliklere katılmak, düşünme becerilerimi geliştirdi.	3,70
Dersle ilgili materyalleri kolaylıkla ulaşmamı sağladı.	3,66
Uygulamalar sınava hazırlıkta iyi bir kaynak niteliğindedir.	3,51
Bu uygulama sayesinde ders konularıyla ilgili görüşlerimi daha rahat ifade edebildim.	3,49
Hazırlanmış olan etkinlikler sayesinde dersi daha iyi anladığımı düşünüyorum.	3,39
Hazırlanmış olan bu site sayesinde derse olan ilgim arttı.	3,37
Bu uygulama derse hazırlanmamı kolaylaştırdı.	3,13
Dersi internetten takip edebildiğim için okula gitme isteğim azaldı.	2,36

Tablo 1. Öğrencilerin Yapılan İnternet Destekli Öğretim Uygulamasına İlişkin Görüşleri

1 Orçun Samet Yılmaz, Münevver Esgice, Der-ya Çakmak, Ela Sarı, Melike Aydemir, Ahmet Kurt, Bekir Durhan

Anket ifadelerine verilen yanıtlar değerlendirildiği zaman öğrencilerin internet destekli öğretimin faydalı olduğu, kendilerine olumlu yönde etki sağladığı, gelecek yaşantıları için önemli bir deneyim olduğu yönünde görüşleri mevcuttur. Bu ifadelerden web destekli eğitim uygulamalarının öğrenciler üzerinde memnuniyet, öğrenme, ilgi ve motivasyon gibi konularda fayda sağladığı söylenebilir. Öğrencilerin memnuniyet durumlarına yönelik açık uçlu yanıtları şu şekildedir;

“Belge paylaşımı bakımından, dersi takip bakımından, etkinliklerin uygulanması bakımından çok yararlı gördüm”

“Derse motive ediyor. Dersten önce ön çalışma yapmaya teşvik ediyor.”

“Derse gidemediğim zamanlar derste hangi konuların işlendiğini takip edebiliyorum”

“Bu uygulama sayesinde ders konularıyla ilgili daha fazla düşünmek için vakit ayırdım”

Aynı zamanda öğretmen adayı olan katılımcılar, yapılan uygulamaların mesleki deneyim açısından faydalı olduğunu ve dersin takibini kolaylaştırdığını düşünmektedir. Açık uçlu sorulara verilen yanıtlarda da benzer şekilde ders takibinin kolaylığı, ödev, kaynak vb belgelerin rahatlıkla paylaşılabilmesi ve internet üzerindeki etkinlikler sayesinde dersin daha ilgi çekici ve etkili olduğu belirtilmiştir.

Olumlu görüşlerin yanı sıra bu tür uygulamaların yaygınlaşmasının çok zaman alıcı ve sıkıcı olacağı, her ders için etkili olmayacağı yönünde öğrenci görüşleri de bulunmaktadır. Bu ifadelerle dayanarak internet destekli çalışmalar tasarlanırken iyi bir ön hazırlık dönemi gerektiği ve etkili bir ortamın önemli olduğu söylenebilir. Bu konudaki yorumlar aşağıdaki gibidir.

“Bütün derslerin internet destekli işlenmesi öğrencileri sıkabileceğini düşünüyorum bu

yüzden bu işe öncelikle internet destekli işlenmeye en yakın derslerin bu şekilde işlenmesiyle başlanmalı”

“Bazı dersler için kullanımı gereksiz olurdu”

İnternet destekli uygulamalara yönelik olumlu görüş bildiren katılımcılar sistemi kullanırken herhangi bir zorluk yaşamadıklarını ve herhangi bir teknik destek ihtiyacı duymadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum örneklemin bilgisayar becerilerinin yüksek olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca sistem sayesinde katılımcılar akranlarının ne tür çalışmalar yaptığını ve herhangi bir konu hakkında ne tür görüşlere sahip olduklarından rahatlıkla haberdar olduklarını ve bundan memnun olduklarını belirtmişlerdir. Bu durumla ilgili öğrenci yorumları şu şekildedir;

“Herkesin ne yaptığını görüyorum ve kaynak olarak daha geniş kullanım elde ediyorum”

“Kendimi daha rahat ifade edebiliyorum ve arkadaşlarımın yorumlarını görebiliyorum”

Öğrenciler, çoğunlukla (%75) öğretmenin uygulamalara rehberlik etmesinin sistem üzerindeki etkinlik ve tartışmalara katılımlarını artırdığını ifade etmişlerdir. Katılımın artışının öğrencilerin bilgileri içselleştirmesi ve eksik öğrenmeleri tamamlamaları açısından önemli olduğu söylenebilir. Katılıma yönelik örnek bir ifade şu şekildedir;

“Bu uygulama sayesinde konuları tekrar sınıf ortamında öğreniyormuş gibi görünüyoruz ve yapamadığımız kısımları için yardım istiyoruz”

Katılımcılardan sistem üzerinde kullandıkları eğitsel bileşenleri beğenilerine göre sıralamaları istenmiştir. Sıralama sonuçlarına göre öğrenciler, sırasıyla ders özetleri, derse ait görüntüler, etkinlikler, duyurular ve ödev takip/gönderme bölümlerini beğendiklerini belirtmişlerdir. Bu

sıralamadan yola çıkarak internet üzerindeki uygulamaların dersle doğrudan ilişkili olmasının etkinliği artırdığı söylenebilir. Bu durum öğrencilerin derslerde yapılan etkinlikler hakkındaki görüşleriyle de örtüşmektedir.

Uygulama kapsamında derslerde farklı etkinlikler yapılmıştır. Etkinlikler forum, viki ve sınav gibi uygulamalar üzerinden takip edilecek şekilde yapılandırılmıştır. Öğrencilerin beğendiği etkinlikler analiz edilmiş ve daha çok tercih ettikleri etkinlikler ortaya çıkmıştır;

Yoruma açık tartışma konuları: Cevabı net olmayan ve öğrencilerin karşılıklı görüş bildirebilecekleri tartışmalardır.

Örnekleri değerlendirme uygulamaları: Öğrencilerin işlenen veya işlenmekte olan konu ile ilgili iyi/kötü, sınırlı/üstün ve olumlu/olumsuz gibi yargılarda bulunmalarını gerektiren uygulamalardır.

Tamamlama uygulamaları: Bir başlangıç noktası veya taslağı verilen bir araştırma raporu, konu ile ilgili bir hikâye veya bir materyalin tüm öğrencilerin katılımıyla olgunlaştırılıp tamamladığı uygulamalardır.

Online sınav: Sınıf içerisindeki mini sınavlara benzer uygulamaların internet üzerinden yapılmasıdır.

Yapılandırılmış proje çalışmaları: Proje çalışmalarının amacı, işleyiş adımları, kaynakları, dikkat edilecek hususlar ve değerlendirme boyutlarının açıkça sistem üzerinde belirtilmesidir.

Öğrencilerin beğenileri göz önüne alındığında kendi fikirlerini ifade etmeye yönelik uygulamaların daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bu durumdan öğrencilerle gerçekleştirilecek uygulamaların üretkenliklerini dışa vurmalarına, görüşlerini ifade etmelerine ve yorum yapabilmelerine izin veren yapıda tasarlanmasının etkiyi ve beğeniyi artıracığı söylenebilir.

Sonuç

İnternet destekli öğretim uygulamaları ile yürütülen derslerin öğrenciler üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmüştür. Öğrenci memnuniyetini artırma, öğrenme için destekleyici kaynakları sunma, ders ile ilgili bilgilendirme çalışmaları açısından internet destekli web uygulamalarının etkin olduğu söylenebilir. İnternet destekli öğretim, öğrencilere dönem boyunca istenilen her an dersin ve akranlarının durumu hakkında bilgi sahibi olmaları, fikir, görüş ve yorumlarını paylaşmaları açısından önemli bir platform oluşturmakta ve kendilerini ifade etmelerini desteklemektedir. Çalışma bulgularına göre İDÖ öğretim uygulamalarının getirileri yapılan etkinliklere bağlı olarak aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- İlgi çekme
- Ders içerikleriyle etkileşimi artırma
- Düşünme – yorum yapma
- Motivasyon ve katılımı artırma
- Rahat ve çoklu iletişim kurma kolaylığı

Öğrenenler internet destekli uygulamalarda kendilerini ifade etmekten hoşlandıkları için eğitsel ortamların demokratik bir biçimde öğrencilerin her türlü görüşünü belirtebileceği şekilde tasarlanması gelişimleri açısından oldukça önemlidir. Ancak öğrencilerin aktif katılımı ancak iyi planlanmış etkinliklerle mümkündür. Yani materyal sunumu paylaşımı kadar etkinliklerin önemi vardır. Bu ortamların kullanımında aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi önerilir;

- İnternet etkinliklerinin mümkün olduğunca sınıf içiyle ilintili olması
- Yapılandırılmış proje çalışmalarısıyla internet üzerinden rehberlik yapılması
- Tartışmaların teşvik edici olması,
- Öğretmenin tartışmalara dâhil olması fakat bir taraf gibi davranmaması
- Öğrencilerin iş yükünün çok fazla olmaması.

Referanslar

- [1] Wiki, “İnternet Destekli Öğretim”, http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0nternet_Destekli_%C3%96%C4%9Fretim, (Erişim tarihi: 02/02/ 2009)
- [2] Yavuz, U., Karaman, S., Ders Web Sayfalarının Oluşturulması ve Yönetimi İçin Bir Yazılım. The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET October 2004 ISSN: 1303-6521 volume 3 Issue 4 Article 12.
- [3] Valiathan, P., Blended Learning Models. American Society for Training & Development, http://www.astd.org/LC/2002/0802_valiathan.htm, (Erişim tarihi: 02/02/ 2009)
- [4] Sethy, S. S., Distance Education in Tthe Age f Globalization: An Overwhelming Desire towards Blended Learning, Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE July 2008 ISSN 1302-6488 Volume: 9 Number: 3 Article 3.
- [5] Akkoyunlu, B., & Soylu, M. Y. (2008). A Study of Student’s Perceptions in a Blended Learning Environment Based on Different Learning Styles. Educational Technology & Society, 11 (1), 183-193.
- [6] Heba EL-Deghaidy, H., Nouby, A., Effectiveness of a Blended E-Learning Cooperative Approach in An Egyptian Teacher Education Programme. Computers & Education 51 (2008) 988–1006.
- [7] Voogt, J., Almekinders, M., Akker, J., Moonen, B., A ‘Blended’ In-Service Arrangement For Classroom Technology Integration: Impacts On Teachers And Students. Computers in Human Behaviour 21 (2005) 523–539.
- [8] Delialioğlu, O., Yıldırım, Z., Design and Development of a Technology Enhanced Hybrid Instruction Based on MOLTA Model: It’s Efectiveness in Comparison to Traditional Instruction. Computers & Education 51 (2008) 474–483
- [9] Pereira, J. A., Pleguezuelos, E., Merı, A., Molina-Ros, A., Molina-Tomas, M. C., Masdeu, C., Effectiveness of Using Blended Learning Strategies For Teaching And Learning Human Anatomy. Medical Education (2007) 41: 189–195.
- [10] Aydın, C. Ç., Biroğul, S., E- Öğrenmede Açık Kaynak Kodlu Öğretim Yönetim Sistemleri ve Moodle. Bilişim Teknolojileri Dergisi, cilt: 1, sayı: 2, Mayıs 2008.
- [11] Jochemczyk, W., Olędzka, K., Turtle and Children on Moodle e-Learning Platform. EuroLogo 2007 40 Years of Infuence on Education
- [12] The GNU Opearting System. <http://www.gnu.org/> (Erişim 03,02,2009).